

Міністерство освіти і науки України
Ужгородський національний університет

серія

Філологія

**Соціальні
комунікації**

23

2010

НАУКОВИЙ ВІСНИК
Ужгородського університету

ЗМІСТ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

<i>Барчан В.</i> Невольничя лірика Василя Гренджі-Донського (збірка «В тюрмі»)	3
<i>Бочко М.</i> Федір Коваль – популяризатор української літератури на Заході	7
<i>Голомб Л.</i> Закарпаття в історіософській концепції Богдана Лепкого	11
<i>Ліхтей Т.</i> До питання про літературно-критичну рецепцію словацької поезії на українських теренах	15
<i>Лях Т.</i> Міф і дійсність у збірці новел Марка Черемшини «Село за війни»	19
<i>Татаренко А.</i> Постмодерністська стратегія креативного читання: Мілорад Павич як читач Умберто Еко	26
<i>Ференц Н.</i> Карпатська Україна в поезії Закарпаття	31

МОВОЗНАВСТВО

<i>Белей Л.</i> Соціолінгвістичне висвітлення терміна «мовний ландшафт»	36
<i>Брус М.</i> Міфологічність гуцульського фемінікону	41
<i>Вегеш А.</i> Виразальні можливості літературно-художнього антропонімікону роману «Сталінка» Олеса Ульяненка	47
<i>Виноградов А.</i> Соотношение лакун и соответствий в передаче венгерским языком русских суффиксальных наименований лиц	51
<i>Горгош Л.</i> Навчання граматики в початкових класах: лінгводидактичні засади	56
<i>Івасенко А.</i> Патронімні прізвищеві назви українців Галичини XVI ст. (на матеріалах опису королівщин Руської землі)	60
<i>Мудрова Н.</i> Семантика онимного окказионализма как проблема перевода	66
<i>Ур Л.</i> Іншомовні слова у мовленні угорців Ужгородщини та Мукачівщини Закарпатської області (на матеріалі лексики, пов'язаної з назвами їжі й кухонного начиння)	69
<i>Устюгова Л.</i> Книжнославянизмы и русизмы с альтернантами Щ / Ч в списках «Повести временных лет»	72

МІФОЛОГІЧНІСТЬ ГУЦУЛЬСЬКОГО ФЕМІНІКОНУ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 23.
УДК 81'282.2:81'373 ББК 81.2Ук

Брус М. П. Міфологічність гуцульського фемінікону; 14 стор.; кількість бібліографічних джерел – 37; мова українська.

Анотація. Стаття присвячена гуцульським фемінітивам, що виражають міфологічне значення. У ній зосереджено й проаналізовано всі міфологічні назви осіб жіночої статі (фемінітиви із власне міфологічною семантикою і фемінітиви, що набули її в гуцульському діалекті). Розглянуто історію виникнення і формування міфологічних найменувань жінок, їх сучасний стан (тематичні підгрупи, семантичні відношення між ними, словотвірні й стилістичні особливості). Звернуто увагу на функціонування їх в сучасному гуцульському мові і в українській літературній мові. Відзначено, що міфологічні назви жінок є основними репрезентантами гуцульського фемінікону у лексиконі сучасної української мови і належать до рідковживаної, розмовно-поетичної лексики.

Ключові слова: фемінітиви-гуцулізми, міфологічні назви жінок.

Summary. The article deals with Hutsul femininives which have a mythological meaning. It contains and analyzes all mythological women's names (femininives with mythological semantics proper, and those which acquired it in the Hutsul dialect). The history of emerging and forming mythological women's names, their present-day condition (thematic subgroups, semantic relations between them, word-building and stylistic peculiarities). Their functioning in the modern Hutsul vernacular and in Ukrainian literary language has been paid attention to. It has been pointed out that mythological names of women are the main representatives of the Hutsul femininicon in the vocabulary of modern Ukrainian and they belong to rarely used colloquial-poetic vocabulary.

Key words: femininives-Hutsulisms, mythological women's names.

Для встановлення типологічних особливостей українського фемінікону необхідним є дослідження афелативів зі значенням особи жіночої статі сучасної української літературної мови та інших форм загальнонародної мови, а особливо діалектної, бо народні перлини – слова і фрази – мають величезну вагу для збагачення сучасної української літературної мови, їх потрібно невідкладно збирати й укладати в діалектологічних регіональних і загальноукраїнських словниках [19: 103]. Діалекти усіх нарід української мови накладають свій відбиток на фемінітивній системі, адже кожний із них характеризується своєрідними, неповторними рисами і вносить до неї власні специфічні ознаки загальних назв жінок. А з-поміж сучасних діалектів української мови яскраво виділяється своїм фемінітивним багатством і розмаїттям гуцульський діалект.

Мовний колорит Гуцульщини знайшов відображення сьогодні в багатьох загальних та спеціальних діалектологічних дослідженнях [див. 7, 8, 9, 10, 14, 15, 18, 33]. З метою долучитися до вивчення фемінітивів української мови на загальнонаціональному рівні актуальності набуло дослідження й фемінітивів гуцульського діалекту [див. 2], доповнюючи відомі на сьогодні праці про українське фемінітворення [див. 3, 20, 25, 27, 35]. Однак специфіка гуцульського фемінікону, її вплив на формування сучасної фемінітивної системи української мови сьогодні ще не розкриті достатньою мірою. Тому слід звернути увагу на суттєві відмінності Гуцульського фемінікону від інших діалектів і від сучасної української літературної мови й дати їм трактування.

Однією із характерних ознак гуцульського фемінікону є міфологічність, що розвинулася з глибоких дохристиянських часів і міцно вкорінилася в свідомості етнічної групи українців під значним

впливом різним позамовних факторів. Проживання в гірській, лісистій місцевості, одвічне співжиття з навколишньою природою, близьке контактування з рослинним і тваринним світом лісів, налагодження побуту в гористій місцевості, вироблення власних видів діяльності породили цілу систему гуцульських вірувань, звичаїв, традицій, що знайшли відображення і в гуцульському лексиконі, представленому сьогодні в багатьох наукових і художніх творах. Практично кожне його слово відображає життя гуцульського краю, несе відбиток минулого, зберігає дух наших предків, а основними репрезентантами таємничості, неповторності гуцульського діалекту стала міфологічна лексика, що охопила й міфологічні назви жінок. Міфологічні уявлення гуцулів збереглися дотепер у віруваннях, що становлять «комплекс, витворений прозягом багатьох віків із специфічним характером еволюції, при якому старе не зникає, не витісняється новим, а становить основу, на яку на шаровуються елементи нового – від язичества до релігійних уявлень пізнішого (християнського) періоду... характерна риса досліджуваної мікросистеми – відносна закритість. Якщо у мовознавстві загальноприйнятим є положення про динамічність, змінюваність семантичної структури слова..., то у віруваннях кожна лексема або мовна формула позбавлена «динамічних» характеристик» [6: 110-111]. З діалектологічних словників сьогодні відомо близько 400 іменників зі значенням особи жіночої статі, поширених в гуцульському діалекті, у межах яких міфологічні назви жінок становлять близько 80 номінацій. Міфологічними слід вважати специфічні гуцульські фемінітиви з міфологічним значенням і загальноовживані фемінітиви, що набули спеціального міфологічного значення в гуцульському діалекті. Міфологічні найменування жінок відзначаються різними етимологічними, семантичними, словотвірними,

фонімів загалом наявні в гуцульському діалекті міфологічні назви жінок можна поділити на такі групи: *демоніфоніми*, *некроміфоніми* та *міфоантропоніми* [див. 37: 118-119]. *Демоніфоніми* – це назви істот жіночої статі надприродного походження, зовні істот жіночої статі надприродного походження, напр.: *бісиця* «жінка чорта, чортиця; міфічна лісова жінка» [23: 308], *осинавичка* «жінка чорта, яка підмішувала своїх дітей на людських» [36: 148], *чортниця* «жінка чорта» [22: 222]. *Некроміфоніми* – це назви істот жіночої статі, що знаходяться між світом демонів та світом людей, напр.: *вітерниця* «вітрома відьма, яка прилітає вночі і ссе груди чоловіків» [36: 53], *вовкунка* «жінка, яка на певний час може ставати вовком» [24: 43], *лісниця* «міфічна істота у вигляді прекрасної лісової дівчини, яка змінює свою зовнішність і являється чоловікам» [4: 26], *літавиця* «казкова жінка, яка зваблює чоловіків» [36: 54], *мавка* «лісова дівчина, гірська русалка» [26: 30], *нічниця* «міфічна істота, яка забирає сон і викликає безсоння» [36: 135-136], *перелесниця* «казкова істота, яка літає до чоловіків у вигляді вогненної змії і спокушає їх» [26: 30], *русалка* «казкова істота в образі гарної дівчини з довгими розпущеними косами і риб'ячим хвостом» [4: 24]. А *міфоантропоніми* – це назви осіб жіночої статі, наділених надприродними здібностями, напр.: *байльниця* «знахарка; жінка, яка лікує замовляннями» [7: 20], *босорка* «відьма, чаклунка» [7: 28], *відьмачка* «відьма, чаклунка» [23: 105], *віжлунка* «жінка, яка передбачає майбутнє» [36: 63-64], *гадерка* «жінка, яка замовляє від укусу гадок або має владу над ними» [7: 43], *мольфарка* «жінка, яка насилає або відводить град; чарівниця, градівниця» [7: 125], *примівниця* «жінка, яка лікує традиційними немедичними засобами» [4: 48], *чинтарка* «жінка, яка може завдавати людям шкоди, викликати незгоду в сім'ї» [36: 182], *чередінниця* «жінка, яка за допомогою магічних дій може завдавати іншим людям шкоди» [4: 57], *шептуха* «жінка, яка лікує традиційними немедичними засобами» [36: 191]. Основну частину вказаних груп становлять слова з прямим лексичним значенням. Та, крім них, до виділених груп входять і фемінітиви, що набули спеціального міфологічного значення в гуцульському діалекті. Це переважно *некроміфоніми*, напр.: *бідолашина* «нявка» [4: 39], *білотка* «літавиця» [5: 21], *богиня* «демонічна істота, яка живе в лісі й підмінює новонароджених дітей» [26: 30], *дівчата* «лісниця, русалки» [4: 24], *княгиня* «літавиця» [5: 21], *лоскотарка* «міфічна істота, яка спокушає чоловіків» [26: 30], *новія* «мавка» [26: 30], *посестра* «нявка» [4: 39]; рідше *міфоантропоніми*, напр.: *баба* «знахарка, ворожка» [7: 19], *брехачка* «жінка, яка говорить неправду; ворожка» [36: 48-49], *зрадниця* «лісова русалка» [4: 39], *лиходійниця* «жінка з надприродними здібностями, яка може завдавати людям шкоди» [36: 116-117], *утішальниця* «відьма, чаклунка» [23: 105].

Як видно з розглянутих груп міфонімів, кожне слово спеціалізується у позначенні істоти чи особи жіночої статі за надприродними, природними чи напівприродними ознаками. І все ж між ними простежуються тісні семантичні зв'язки, що вира-

жаються переважно в синонімії, рідше в антонімії чи в інших відношеннях. Так, чимало міфологічних фемінітивів групуються за спільними значеннями, напр., за значенням «лісова дівчина, гірська русалка» – *лісна, лісниця, лісовиця, мавка, майка, мовка, малфа, нявка, дівчата, зрадниця, бідолашина, посестра, русалка*; за значенням «міфічна особа жіночої статі, яка зваблює, спокушає чоловіків» – *вітерниця, лоскотарка, літавиця, перелесниця, білотка*; за значенням «відьма, чаклунка» – *босорка, бреха, відьмиця, гнилозубиця, мольфарка, утішальниця*; за значенням «знахарка, яка лікує традиційними немедичними засобами» – *байля, байбірниця, воскарка, гадерка, знахарка, примівниця, шептуха*; за значенням «ворожка; жінка, яка передбачає майбутнє» – *віжлунка, віжунка, передбачувальниця, патурулька, провісниця*. Виділення синонімічних рядів серед міфологічних фемінітивів умовне, бо міфологічна особа чи якась казкова істота може бути носієм кількох ознак, напр., ворожка може виконувати одночасно кілька дій: передбачати майбутнє, лікувати замовляннями, творити зло. Через це можна простежити вплетення в синонімічні відношення й антонімічних зв'язків, напр.: *байльниця* – *лиходійниця, знахарка* – *чинтарка*, або родо-видових зв'язків, напр.: *чарівниця* (жінка, яка завдає людям шкоди) – *віддодійниця, флякорниця, чаклунка, чародійниця, чередінниця, чинаторка*. А більш точного значення аналізованим фемінітивам надають слова-конкретизатори до них, напр.: *ворожка-примівка* «ворожка, яка лікує замовляннями» [4: 50], *лісна-бісиця* «міфічна лісова жінка, чортиця» [4: 24], *нявка-повітруля* «міфічна лісова й гірська дівчина, яка спокушає чоловіків» [4: 36].

За словотвірними ознаками зазначені фемінітиви є в основному похідними словами. Співвіднесення їх з відповідними мотивувальними словами дає можливість виділити твірну базу міфологічних фемінітивів, їх словотвірні засоби, способи деривації. Як відзначалося, основну твірну базу для гуцульських міфонімів становлять назви осіб чоловічого роду, невеликою мірою фемінітиви, дієслова, прикметники, словосполучення. А оскільки назви жінок творяться переважно від назв чоловіків шляхом приєднання до маскулінативів фемінітивних словотвірних формантів, то визначальними словотвірними морфемами в деривації фемінітивів виступають суфікси. З урахуванням твірної бази і словотвірних засобів можна виділити морфологічний, лексико-семантичний і морфолого-синтаксичний способи творення дериватів.

Морфологічний спосіб творення міфонімів представляє в основному суфіксація, а суфіксацію – деривати з різними словотвірними засобами, зокрема із суфіксами *-к-а* (*босорка, відьмачка, віжлунка, віжунка, вовкунка, ворожка, воскарка, гадерка, знахарка, мольфарка, русалка, чаклунка, чинаторка*), *-иц-я* (*бісиця, відьмиця, вовкуниця, лісовиця, літавиця, опириця, повітрулиця, чортиця*), *-ниц-я* (*байбірниця, вітерниця, лісниця, нічниця, передбачувальниця, перелесниця, повірниця, примівниця, провісниця, флякорниця, чарівниця, чародійниця, чере-*

...*мінця*), *-а-я* (*баля*), *-а-я* (*босорка*), *-а* (*від-дінця*), *-а-я* (*воскарочка*), *-а-я* (*русалочка*), *-а-я* (*ру-салочка*), *-а-я* (*шептунка*), *-а-я* (*мамуна*), *-а-я* (*осинавчиха*). Крім суфіксальних дериватів, зафіксовано поодинокі безсуфіксальні (*відь*), складно-суфіксальні (*гнолозубця*), флексійні (*мавка*, *нявка*), префіксально-суфіксальні деривати (лексикографічні багатьох міфологічних назв жінок іменники чоловічого роду, напр.: *байльниця* – *байльник*, *босорка* – *босоркун*, *гадерка* – *гадерь*, *мольфарка* – *мольфар*, *осинавчиха* – *осинавец*, *чародійниця* – *чародійник* [7: 20, 28, 43, 125, 141, 209], *байбірниця* – *байбірник*, *бісця* – *біс*, *віжлунка* – *віжлун*, *віщунка* – *віщун*, *вовкунка* – *вовкун*, *знахарка* – *знахар*, *лісовиця* – *лісовик*, *мамуна* – *мамун*, *опирця* – *опир*, *чарівниця* – *чарівник*, *чередінниця* – *чередінник*, *чинтарка* – *чинтар* [36: 36, 41, 63, 70, 72, 110, 120, 142, 175, 179, 182]. А до деяких фемінітивів не виявлено паралельних маскулінативів, напр.: *брехачка*, *ворожка*, *гнолозубця*, *нічниця*, *нявка*, *русалка*, *шептунка* [36: 48, 81, 89, 135, 136, 163, 191]. Це зумовлено, ймовірно, тим, що в гуцульській міфології більшість ознак і дій характерні одночасно жінкам і чоловікам (*примівниця* – *примівник*), а деякі – лише жінкам (*вітерниця*, *мавка*) або чоловікам (*зрадівник*, *чугайстир*). Однак практично кожна назва жінки може мати співвідносний іменник чоловічого роду, а відсутність його може вказувати на його пізніше творення, маловживаність, певелике суспільне значення (*відьма* – *відьмак*, *ворожка* – *ворожебит*, *шептунка* – *шептун*). І, навпаки, майже від кожної назви чоловіка можна утворити паралельний іменник жіночого роду, чого не спостерігається за науковими джерелами, мабуть, через вираження маскулінативами специфічних значень (*арідник* – *арідниця*, *обпаленик* – *обпалениця*).

Лексико-семантичний спосіб менш продуктивний у творенні міфологічних назв жінок, ніж морфологічний, але охоплює багато фемінітивів, що виникли внаслідок переосмислення семантики і набуття в гуцульському діалекті вторинних міфологічних значень. Семантичної деривації зазнали різні за значенням фемінітиви, але це, як правило, ті афеліятиви, компоненти семантичної структури яких співвідносні з компонентами семантичної структури специфічних гуцульських міфонімів, напр.: *баба* «знахарка, ворожка» [7: 19], *бабуся* «знахарка, ворожка» [34: 164], *білотка* «літавиця» [5: 21], *богиня* «демонічна істота, яка живе в лісі й підмілює новонароджених дітей» [26: 30], *брехачка* «жінка, яка говорить неправду; ворожка» [36: 48-49], *діва* «літавиця» [5: 21], *дівчата* «лісниця, русалки» [4: 24], *зрадниця* «лісова русалка» [4: 39], *княгиня* «літавиця» [5: 21], *лиходійниця* «жінка з надприродними здібностями, яка може завдавати людям шкоди» [36: 116-117], *повія* «мавка» [26: 30], [23: 105]. А до морфолого-синтаксичного способу, зокрема субстантивзації, можна віднести лише два деривати *бідлашина* «п'явка» [4: 39] і *лісна* [4: 24], що виникли шляхом переходу з розряду прикмет-

ників у розряд іменників і набули ознак афеліятивної назви жінок.

У процесі творення різними способами морфологічні назви жінок набувають певної словотвірної семантики, вступають у семантичні відношення між собою. Морфологічні деривати, мотивовані маскулінативами і фемінітивами, характеризуються модифікаційним словотвірним значенням (*лісовиця* – *лісовик*, *лісовиця* – *лісовик*, *осинавчиха* – *осинавец*, *воскарка* – *воскарочка*, *повітруля* – *повітрулиця*, *русалка* – *русалочка*), мотивовані дієсловними та іншими неособовими назвами – мутаційним словотвірним значенням (*бачити* – *бачиця*, *брехати* – *брехачка*, *мавкати* – *мавка*, *вітер* – *вітерниця*, *ніч* – *нічниця*), мотивовані словосполученнями, прийменнично-іменниковими сполуками – транспозиційним словотвірним значенням (*гнилі зуби* – *гнолозубця*, *по вітру* – *повітруля*). Лексико-семантичні і морфолого-синтаксичні утворення мають мутаційне словотвірне значення, оскільки набувають у процесі деривації нового значення, порівняно з твірними словами (*зрадниця* «жінка, яка зраджує» – *зрадниця* «лісова русалка», *утішальниця* «жінка, яка розраджує, втішає когось» – *утішальниця* «відьма, чаклунка», *лісна* «ознака за відношенням до лісу» – *лісна* «жіноча особа у вигляді дівчини, яка змінює зовнішність і являється чоловікам»). Частинами є випадки словотвірної синонімії фемінітивів, яка зумовлюється формуванням іменників-назв жінок переважно морфологічним способом за допомогою різних словотвірних засобів і співвідношенням їх з однією і тією ж твірною основою, напр.: *босорка*, *босорканя*; *відьма*, *відьмиця*, *відьмачка*; *вовкунка*, *вовкунця*; *лісна*, *лісниця*, *лісовиця*; *мавка*, *майка*, *майка-молка*; *повітруля*, *повітрулиця*; *русалка*, *русалочка*, *чинаторка*, *чинтарка*.

Розглянуті міфологічні назви жінок належать до регіонально орієнтованих номінативних одиниць, що міцно вкорінилися у місцевому народному світосприйнятті. І хоч вони відображають специфіку гуцульського діалекту, зафіксовані в наукових працях, усе ж є надбанням більше всього усної народної творчості (легенд, казок, байок), а не сфери активного слововживання [14: 103]. На сучасному етапі з виділених семантичних груп фемінітивів поодинокі демономіфони вживаються у фольклорі (*осинавчиха*, *чортиха*), а в діалектному розмовному мовленні – рідко і переважно в переносних значеннях (*бісця* «сварлива жінка», *чортинця* «про жінку, одягнену в чорне»). Некроміфоніми, що кількісно переважають демономіфоніми, поширені більшою мірою в розмовно-побутовому мовленні, але також є рідковживаними в гуцульському діалекті і відображають давні вірування гуряв в надприродні духи, істоти. Міфоантропоміфони використовуються найбільше, порівняно з іншими групами фемінітивів, в загальному щоденному мовленні гуцулів і відображають різні надприродні дії осіб жіночої статі, що сьогодні є не тільки відлукми минулого, а й поширеним природним явищем. Загалом можна вважати, що магійний зміст розглянутих міфонімів спрямований на отримання допомо-

ги, розради, підняття різних дум. Для збереження цього мовлення різними художніми назвами жінок української літератури переважно української мови.

Аналіз особи жіночої

Літе

1. Баби му (тетушка)
2. Бруцунго у сит
3. Бруцунго діл
4. Влі Ви
5. Гер
6. Го со ш
7. Гу сь Н
8. П с і
9. П П С
10. П с і
11. П с і
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.

ги, розради, підтримки, протистояння злу, відвернення різних духів, боротьбу з нечистими силами. Для збереження й відтворення гуцульського діалектного мовлення, для збагачення літературної мови різними художніми образами чимало таких міфологічних назв жінок увійшли до лексику сучасної української літературної мови і побутують сьогодні переважно в художньому й розмовному стилях української мови.

Аналіз гуцульських міфонімів зі значенням особи жіночої статі дав можливість окреслити їх

як окрему мікросистему в складі фемінітивної системи української мови. Ця мікросистема має власну історію, що бере початок в дописемний період і поступово обростає новими елементами у процесі розвитку української мови. Еволюція спричинила формування специфічних семантичних, словотвірних, стилістичних особливостей гуцулізмів. А глибоке вкорінення в життя гуцулів давніх звичаїв, вірувань, традицій створило перспективи цій мікросистемі на тривале використання і поступове входження до загальнолітературного вжитку.

Література

1. Бабич Н. Традиційні магічні іменування гуцульського світу II пол. XIX – поч. XX ст. і подій у ньому (за Р. Ф. Кайндлем) / Надія Бабич // Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича: зб. наук. праць. Вип. 428–429: Слов'янська філологія / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці: Рута, 2008. – С. 38–42.
2. Брус М. П. Гуцульські фемінітиви: семантика і структура / Марія Брус // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка, 2010. – Вип. XXV–XXVI. – С. 67–72.
3. Брус М. П. Становлення лінгвальної категорії жіночості / Марія Брус // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2006. – Вип. XI–XII. – С. 39–48.
4. Влад М. М. Стрітенне: книжка гуцул. звичаїв і вірувань / Марія Влад; ред. П. Л. Швець. – К.: Вид-во «Укр. письменник», 1992. – 224 с.
5. Герасим'юк В. Д. Діти трепети: поезії / Василь Герасим'юк. – К.: Вид-во «Молодь», 1991. – 128 с.
6. Голянич М. Специфіка лексики вірувань гуцулів / М. Голянич // Гуцульщина: перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежній Україні: матеріали наук. конф. Першого світового конгресу гуцулів в Івано-Франківську 17-18 серпня 1993 р. / Ред. кол.: П. Арсенич, Л. Вардзарук, В. Грабовецький, В. Кононенко (голова редкол.) та ін. – Івано-Франківськ–Коломия: Коломийська друкарня ім. Шухевича, 1994. – С. 110–111.
7. Гуцульські говірки: короткий словник / відповід. ред. Я. Закревська; уклад.: Г. Гузар, Я. Закревська, У. Єдлінська, В. Зеленчук, Н. Хобзей. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. – 232 с.
8. Гуцульські говірки: лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження / [ред. кол.: Я. Закревська (відп. ред.), П. Гриценко, Л. Коць-Григорук та ін.]. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – 368 с.
9. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження / [Ред. кол.: Ю. Г. Гошко (відпов. ред.), П. М. Жолтовський, Р. Ф. Кирчів, М. І. Моздир, Р. В. Захарчук-Чугай]. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 45–56.
10. Гуцульщина: лінгвістичні студії / АН України. Інститут суспільних наук; ред. кол.: Я. Закревська (відп. ред.), У. Єдлінська, Р. Керста, В. Черняк. – К.: Наук. думка, 1991. – 308 с.
11. Гуцульщина: перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежній Україні: матеріали наук. конф. Першого світового конгресу гуцулів в Івано-Франківську 17-18 серпня 1993 р. / Ред. кол.: П. Арсенич, Л. Вардзарук, В. Грабовецький, В. Кононенко (голова редкол.) та ін. – Івано-Франківськ–Коломия: Коломийська друкарня ім. Шухевича, 1994. – 176 с.
12. Гуцуляк О. Трактатування міфологічних істот у світогляді гуцулів / О. Гуцуляк // Гуцульщина: перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежній Україні: матеріали наук. конф. Першого світового конгресу гуцулів в Івано-Франківську 17-18 серпня 1993 р. / Ред. кол.: П. Арсенич, Л. Вардзарук, В. Грабовецький, В. Кононенко (голова редкол.) та ін. – Івано-Франківськ–Коломия: Коломийська друкарня ім. Шухевича, 1994. – С. 46–47.
13. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / [ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін.]. – К.: Наук. думка, 1982. – Т. I. – 631 с.; 1985. – Т. II. – 570 с.; 1989. – Т. III. – 549 с.; 2004. – Т. IV. – 656 с.; 2006. – Т. V. – 704 с.
14. Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект: монографія / В. В. Грещук, В. І. Кононенко, М. П. Лесюк, М. І. Паньків, М. Д. Романюк, С. І. Хороб та ін. – Київ–Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – С. 16–22, 56–58, 79–96.
15. Жилко Ф. Т. Нарис з діалектології української мови / Ф. Т. Жилко. – вид. друге (перероблене). – К.: Рад. школа, 1966. – С. 225–230.
16. Іванчук Р. Вогненні стовпи. Романний триптих. – Львів: Літопис, 2002. – 432 с.
17. Історичний словник українського язика / під ред. Є. Тимченка. – Київ–Харків, 1930–1932. – Мюнхен, 1985. – Т. I. – 947 с.

Серія: Філологія, Соціальні комунікації

18. Кобилянський Б. В. Діалект і літературна мова / Б. В. Кобилянський. – К.: Радян. школа, 1960. – 276 с.
19. Ковалик І. І. Взаємодія української літературної мови і територіальних діалектів у іменниковому словотворі / І. І. Ковалик // Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами: зб. наук. праць / ред. кол.: М. А. Жовтобрюх (відп. ред.), І. Р. Вихованець, Н. Й. Марчук, І. Г. Матвіяс, Т. В. Назарова. – К.: Наук. думка, 1977. – С. 96–107.
20. Ковалик І. І. Словотворчий розряд суфіксальних загальних назв живих істот жіночої статі у східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами / І. І. Ковалик // Питання українського мовознавства. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1962. – Кн. 5. – С. 3–34.
21. Матвіяс І. Г. Українська літературна мова і територіальні діалекти в її взаємодії з територіальними діалектами: зб. наук. праць / ред. кол.: М. А. Жовтобрюх (відп. ред.), І. Р. Вихованець, Н. Й. Марчук, І. Г. Матвіяс, Т. В. Назарова. – К.: Наук. думка, 1977. – С. 5–31.
22. Матіос М. Напія / Марія Матіос; вид. четверте, доповнене. – Львів: ЛА «ПІРАМІДА», 2007. – 256 с.
23. Матіос М. Фуршет / Фуршет від Марії Матіос. – Львів: Кальварія, 2002. – 338 с.
24. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / Микола Негрич. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 224 с. – (Серія «Діалектологічна скриня»).
25. Пузиренко Я. В. Агентивно-професійні назви осіб жіночої статі в лексикографічному описі та узусі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» / Пузиренко Ярина Василівна. – К., 2005. – 21 с.
26. Семенов С. П. Повісті теперішнього часу / Степан Пушик // Київ. – 1996. – № 3–4. – С. 28–52.
27. Семенов С. П. Формування словотвірної системи іменників із модифікаційним значенням жіночої статі в новій українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Семенов Світлана Пилипівна. – Запоріжжя, 2000. – 20 с.
28. Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.): в 10 т. / гл. ред. Р. И. Аванесов. – М.: Русский язык, 1990. – Т. III. – 511 с.; 2002. – Т. V. – 647 с.
29. Словарь української мови / упоряд.: Б. Грінченко. – фотомеханічне перевидання 1907–1909 рр. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – Т. I. – 494 с.; Т. II. – 573 с.; 1959. – Т. III. – 506 с.; Т. IV. – 563 с.
30. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол.: І. К. Білодід (голова), А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, П. Й. Горещький, Л. Л. Гумецька та ін. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. I–XI.
31. Словник української мови XVI–I пол. XVII ст. / ред. кол.: Д. Г. Гринчишин (відп. ред.), У. Єдлінська, Я. Закревська та ін. – Львів, 1994. – Вип. 6. – 1999. – 255 с.
32. Срезневский И. И. Словарь древнерусского языка: репринтное издание: у 3-х томах. – М.: Книга, 1989. – Т. I. – 1420 с. + 49 с.; Т. II. – 1802 с.; Т. III. – 1684 с. + 272 с. + 13 с.
33. Українська мова. Енциклопедія / Редкол: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – 3-є вид., зі змін. і доп. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 129–130.
34. Федькович Ю. Поетичні твори. Прозові твори. Драматичні твори. Листи / Юрій Федькович; ред. кол.: І. О. Дзевєрін (голова), М. П. Бажан, О. Т. Гончар, Ю. Е. Григор'єв та ін. – К.: Наук. думка, 1985. – 576 с.
35. Фекета І. І. Жіночі особові пази в українській мові. (Творення і вживання): дис... канд. філол. наук: 10.02.02 / Фекета І. І. – Ужгород, 1968. – 369 с.
36. Хобзей Н. Гуцульська міфологія: етнолінгвістичний словник / Наталя Хобзей. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 216 с.
37. Хобзей Н. Міфологічна лексика Гуцульщини / Н. Хобзей // Гуцульщина: перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежній Україні: матеріали наук. конф. Першого світового конгресу гуцулів в Івано-Франківську 17–18 серпня 1993 р. / Ред. кол.: П. Арсенич, Л. Варламовийська друкарня ім. Шухевича, 1994. – С. 118–119.

Брус Марія Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ВИРАЖ АНТРОПО

Науковий
УДК 81
Вегеш А.
ненка; стор. 12; кі

Анотація
виражальні можл
Ключові
Resume

О. Uljanenko, it a
writer's works.

Key wo

Дослід
особливостей
(надалі ЛХА)
проблем сучас
низка дисерта
ваних моногр
пенка [9], М.

Детал
художньої ан
менника доз
особливості
окреслити ін
розвитку літ
мовлені есте
ми чинникам

В і
ньої антроп
її посттота
но ніхто сис
літературно
XXI ст. ма
їнської літ
ки своїм з
гатству сти
ським експ
ного літер
кож вільно
ника, не о
пами. Том
функціона
літературн
ної доби є
ського мо
дити вира
антропоні

О
і неперед
менником
1997 роц
Малої Ш
більш ре
ши